

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania

Dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń SA

Sprawozdanie z badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Opinia

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń SA („Grupa Kapitałowa”), w której jednostką dominującą jest Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA („Jednostka dominująca”), które zawiera:

- skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 r.;

sporządzone za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2018 r.:

- skonsolidowany rachunek zysków i strat;
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów;
- skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym;
- skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych;

oraz

- informacje dodatkowe i noty objaśniające zawierające opis

przyjętych zasad rachunkowości i inne informacje objaśniające

(„skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2018 r., skonsolidowanych finansowych wyników działalności oraz skonsolidowanych przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony tego dnia zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, co do formy i treści z obowiązującymi Grupę Kapitałową przepisami prawa oraz statutem Jednostki dominującej.

Niniejsza opinia jest spójna z naszym sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu, które wydaliśmy dnia 12 marca 2019 r.

Podstawa opinii

Nasze badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- Międzynarodowych Standardów Badania w wersji przyjętej jako Krajowe Standardy Badania przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów („KSB”);
- ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1089 z późniejszymi zmianami) („ustawa o biegłych rewidentach”);
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek

Niezależność i etyka

Jesteśmy niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z Kodeksem etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych („Kodeks IFAC”), przyjętym uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów oraz z innymi wymogami etycznymi, które mają zastosowanie do badania sprawozdań finansowych w Polsce.

Kluczowe sprawy badania

Kluczowe sprawy badania są to sprawy, które według naszego zawodowego osądu były najbardziej znaczące podczas naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy. Obejmują one najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia

interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27 maja 2014 r., str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11 czerwca 2014 r., str. 66) („rozporządzenie UE”);

- innych obowiązujących przepisów prawa.

Nasza odpowiedzialność zgodnie z tymi regulacjami została opisana w sekcji Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Uważamy, że dowody badania, które uzyskaliśmy są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Spełniamy wszystkie obowiązki etyczne wynikające z tych wymogów i Kodeksu IFAC. W trakcie badania kluczowi biegli rewidentzi oraz firma audytorska pozostali niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z wymogami niezależności określonymi w ustawie o biegłych rewidentach oraz w rozporządzeniu UE.

spowodowanego oszustwem. Do spraw tych odnieśliśmy się w kontekście naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako całości, a przy formułowaniu naszej opinii podsumowaliśmy naszą reakcję na te rodzaje ryzyka. Nie wyrażamy osobnej opinii na temat tych spraw. Zidentyfikowaliśmy następujące kluczowe sprawy badania:

Wycena rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia dla ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych („OC komunikacyjne”)

Wartość księgową rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia dla ubezpieczeń OC komunikacyjnych na dzień 31 grudnia 2018 r.: 14.323 miliony złotych i na dzień 31 grudnia 2017 r.: 13.544 miliony złotych.

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 41.1.1 „Ubezpieczenia majątkowe i osobowe”, Nota 41.2.1 „Ubezpieczenia majątkowe i osobowe”, Nota 41.3 „Dane ilościowe” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania

Nasza reakcja

Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia dla ubezpieczeń OC

W ramach procedur badania dokonaliśmy oceny procesu oraz polityk rachunkowości

komunikacyjnych stanowią istotny element rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wykazywanych w zobowiązaniach Grupy Kapitałowej. W ramach tego salda przedmiotem naszego badania były między innymi:

- rezerwa na szkody osobowe dotyczące rent, które zaistniały przed dniem 31 grudnia 2018 r. i zostały zgłoszone do Grupy Kapitałowej („rezerwy rentowe”),
- rezerwy na szkody osobowe i majątkowe, które zaistniały przed dniem 31 grudnia 2018 r., ale nie zostały jeszcze zgłoszone do Grupy Kapitałowej, w tym na zadośćuczynienia („rezerwy IBNR”).

Wycena rezerw IBNR oraz rezerw rentowych wiąże się z istotną niepewnością dotyczącą szacunków, gdyż wymaga od Kierownika Jednostki Dominującej wypracowania profesjonalnych osądów oraz skomplikowanych i subiektywnych założeń. W szczególności niepewność szacunków dotyczy rozwoju szkód osobowych, w tym rent oraz szkód z tytułu zadośćuczynień, co wynika z braku pełnej informacji dotyczącej tego typu szkód zaistniałych w przeszłości, dla których nadal istnieje ryzyko wypłaty świadczeń. Ponadto istnieje naturalna niepewność co do ostatecznej wartości wypłat, wynikająca między innymi z czynników demograficznych oraz braku szczegółowych rozwiązań prawnych regulujących wysokość wypłat z tytułu zadośćuczynień.

Stosunkowo niewielkie zmiany w kluczowych założeniach mogą mieć istotny wpływ na wycenę rezerw IBNR oraz rezerw rentowych. Kluczowymi założeniami są: współczynniki rozwoju szkód, stopy dyskontowe, zmiany wysokości świadczeń rentowych w przyszłości, przewidywany okres ich wypłaty oraz założenia dotyczące zakładanej śmiertelności.

Wyliczenie rezerw IBNR oraz rezerw rentowych wymaga zastosowania skomplikowanych formuł i budowy narzędzi obliczeniowych, które mogą nie działać prawidłowo i/ lub do których mogą zostać wykorzystane niepoprawne/ niekompletne dane i/ lub opisane powyżej założenia. Ponadto istnieje szereg dopuszczalnych metod aktuarialnych służących ustalaniu wysokości rezerw IBNR (w tym rezerw na

w zakresie wyceny rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia dla OC komunikacyjnego jak również dokonaliśmy analizy systemu kontroli wewnętrznej.

Nasze procedury badania, przeprowadzone przy wsparciu ze strony naszych wewnętrznych specjalistów z zakresu aktuariatu, obejmowały, między innymi:

- ocenę stosowanych przez Kierownika Jednostki Dominującej metod wyceny poprzez odniesienie się do wymogów prawnych i regulacyjnych, w tym odpowiednich standardów sprawozdawczości finansowej, a także ocenę ciągłości ich stosowania;
- testowanie zaprojektowania, wdrożenia i działania kluczowych mechanizmów kontrolnych wbudowanych w procesy:
 - tworzenia i aktualizacji założeń aktuarialnych;
 - weryfikacji jakości danych o szkodach wypłaconych i zgłoszonych, służących m.in. kalkulacji rezerw IBNR;
 - weryfikacji jakości danych takich jak wiek i płeć rentobiorcy, wysokość świadczenia rentowego, czy rodzaj renty, służących wyliczeniom rezerw rentowych i rezerw IBNR;
- niezależne przeliczenie istotnych rezerw IBNR oraz wyjaśnienie wszelkich istotnych różnic w stosunku do kalkulacji dokonanych przez Kierownika Jednostki Dominującej;
- niezależne przeliczenie istotnych rezerw rentowych oraz wyjaśnienie wszelkich istotnych różnic w stosunku do kalkulacji dokonanych przez Kierownika Jednostki Dominującej;
- w zakresie sporządzonych przez Kierownika Jednostki Dominującej analiz historycznego wykorzystania rezerw IBNR:
 - ocenę metod przyjętych przy sporządzaniu tych analiz;
 - ocenę wyników tych analiz;
 - zastosowanie tych wyników do oceny metod i kluczowych założeń przyjętych przez Kierownika Jednostki Dominującej w wycenie rezerw IBNR na dzień 31 grudnia 2018 r.;

szkody z tytułu zadośćuczynień) oraz rezerw rentowych, a ocena zasadności zastosowania konkretnej metody oraz założeń wymaga istotnego osądu Kierownika Jednostki Dominującej.

Kompletność i jakość danych służących Kierownikowi Jednostki Dominującej do wyliczeń aktuarialnych również stanowiły istotny obszar naszego badania.

Z powyższych względów wycena rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia dla ubezpieczeń OC komunikacyjnych została przez nas uznana za kluczową sprawę badania.

- ocenę racjonalności kluczowych założeń przyjętych przez Kierownika Jednostki Dominującej do wyceny rezerw rentowych i rezerwy IBNR, w szczególności:
 - dla współczynników rozwoju szkód, ocenę sposobu ich ustalenia w oparciu o historyczne dane o szkodach wypłaconych i zgłoszonych;
 - dla stopy dyskontowej, porównanie przyjętego przez Kierownika Jednostki Dominującej poziomu do wysokości historycznych stóp zwrotu z portfela lokat oraz dostępnych prognoz i danych rynkowych;
 - dla zmian wartości świadczeń rentowych (indeksacja świadczeń rentowych), ocenę wyników analiz historycznych zmian wartości świadczeń rentowych;
 - dla przyjętych tablic śmiertelności, porównanie z publicznie dostępnymi danymi statystycznymi dotyczącymi liczby zgonów w Polsce w poszczególnych przedziałach wiekowych;
- ocenę wpływu zmian w opisanych powyżej kluczowych założeniach na zmianę wysokości rezerw rentowych i rezerw IBNR w badanym okresie;
- analizy zmian w czasie wartości rezerw rentowych i rezerw IBNR.

Wycena rezerwy ubezpieczeń na życie

Wartość księgową rezerwy ubezpieczeń na życie na dzień 31 grudnia 2018 r.: 16.204 miliony złotych i na dzień 31 grudnia 2017 r.: 16.060 milionów złotych.

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 41.1.2 „Ubezpieczenia na życie”, Nota 41.2.2 „Ubezpieczenia na życie”, Nota 41.3 „Dane ilościowe”, Nota 41.3.2 „Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania

Rezerwa ubezpieczeń na życie stanowi istotny element rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wykazanych w zobowiązaniach Grupy Kapitałowej.

Wycena rezerwy ubezpieczeń na życie wiąże się z istotną niepewnością dotyczącą

Nasza reakcja

W ramach procedur badania dokonaliśmy oceny procesu oraz polityk rachunkowości w zakresie wyceny rezerwy ubezpieczeń na życie jak również dokonaliśmy analizy systemu kontroli wewnętrznej.

szacunków, gdyż wymaga od Kierownika Jednostki Dominującej wypracowania profesjonalnych osądów oraz wykorzystania złożonych i subiektywnych założeń, w celu odzwierciedlenia specyfiki ryzyk ubezpieczeniowych ujętych w portfelu ubezpieczycieli życiowych wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, w szczególności w długim horyzoncie czasowym. Założenia te stanowią dane wejściowe do modeli wyceny wykorzystujących metody aktuarialne.

Stosunkowo niewielkie zmiany w kluczowych założeniach mogą mieć istotny wpływ na wycenę rezerwy ubezpieczeń na życie. Kluczowymi założeniami są stopy techniczne oraz założenia dotyczące śmiertelności i wypadkowości.

Ponadto wyliczenie rezerwy ubezpieczeń na życie wymaga zastosowania skomplikowanych formuł i budowy narzędzi obliczeniowych, które mogą być niepoprawnie zdefiniowane i/ lub do których mogą zostać wykorzystane niepoprawne lub niekompletne dane lub założenia.

Kompletność i jakość danych służących Kierownikowi Jednostki Dominującej do wyliczeń aktuarialnych również stanowiły istotny obszar naszego badania.

Z powyższych względów wycena rezerwy ubezpieczeń na życie została przez nas uznana za kluczową sprawę badania.

Nasze procedury badania, przeprowadzone przy wsparciu ze strony naszych wewnętrznych specjalistów z zakresu aktuariatu, obejmowały, między innymi:

- ocenę stosowanych przez Kierownika Jednostki Dominującej kluczowych założeń aktuarialnych – wysokości stóp technicznych, śmiertelności oraz wypadkowości – poprzez odniesienie się do wymogów prawnych i regulacyjnych, w tym odpowiednich standardów sprawozdawczości finansowej;
- testowanie zaprojektowania, wdrożenia i działania kluczowych mechanizmów kontrolnych wbudowanych w procesy:
 - tworzenia i aktualizacji założeń aktuarialnych;
 - zapewnienia jakości danych polisowych takich jak rodzaj ubezpieczenia, składka, wiek i płeć ubezpieczonego, suma i okres ubezpieczenia;
 - wyliczenia rezerwy ubezpieczeń na życie
- ocenę racjonalności kluczowych założeń przyjętych przez Kierownika Jednostki Dominującej do wyceny rezerwy ubezpieczeń na życie na dzień 31 grudnia 2018 r., w szczególności stóp technicznych, tablic śmiertelności i współczynników wypadkowości, poprzez porównanie do ich historycznych wartości oraz dostępnych prognoz lub innych danych rynkowych i statystycznych;
- niezależnie przeliczenie rezerwy ubezpieczeń na życie na dzień 31 grudnia 2018 r., dla wybranych kluczowych grup produktów;
- ocenę adekwatności rezerwy ubezpieczeń na życie na dzień 31 grudnia 2018 r., w stosunku do szacowanych przyszłych zobowiązań Grupy Kapitałowej z tytułu zawartych umów ubezpieczenia na życie.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów udzielonych klientom oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe w działalności bankowej

Wartość bilansowa należności z tytułu kredytów udzielonych klientom w działalności bankowej wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 182.054 miliony złotych i na dzień 31 grudnia 2017 r. 169.457 milionów złotych. Wartość odpisów z tytułu utraty wartości dla należności z tytułu kredytów udzielonych klientom w działalności bankowej wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 10.461 milionów

złotych i na dzień 31 grudnia 2017 r. 8.839 milionów złotych. Wartość rezerw na zobowiązania o charakterze pozabilansowym wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 316 milionów złotych, a na dzień 31 grudnia 2017 r. 260 milionów złotych.

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 33 „Należności od klientów z tytułu kredytów”, Nota 36 „Utrata wartości aktywów finansowych i należności” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania	Nasza reakcja
<p>Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości. W procesie szacowania odpisów wyróżnia się dwa zasadnicze etapy – identyfikację przesłanek utraty wartości lub istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz pomiar strat oczekiwanych.</p> <p>Począwszy od 1 stycznia 2018 roku na potrzeby kalkulacji odpisów Grupa Kapitałowa stosuje Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 9 <i>Instrumenty finansowe</i> („MSSF 9”), który zastąpił w tym zakresie MSR 39 <i>Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena</i>.</p> <p>Przesłanki utraty wartości oraz istotnego wzrostu ryzyka kredytowego identyfikowane są głównie na podstawie terminowości obsługi zadłużenia oraz aktualnego poziomu prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w porównaniu do wartości tego parametru na moment początkowego ujęcia ekspozycji, natomiast odpisy z tytułu utraty wartości są szacowane przy wykorzystaniu metod statystycznych na podstawie parametrów ryzyka metodą portfelową. Parametry ryzyka, takie jak prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD), strata w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) czy wartość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD) są wyznaczane dla poszczególnych ekspozycji kredytowych lub jednorodnych grup ekspozycji w oparciu o dane historyczne, przy uwzględnieniu oczekiwanych warunków makroekonomicznych.</p> <p>Odpisy z tytułu utraty wartości stanowią szacunek strat kredytowych oczekiwanych w odniesieniu do należności kredytowych na dzień bilansowy w horyzoncie 12 miesięcy bądź całego okresu życia ekspozycji. Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ, biorąc pod uwagę wielkość portfela kredytowego, szacowanie oczekiwanych strat kredytowych ma istotny</p>	<p>W ramach procedur badania dokonaliśmy krytycznej oceny procesu oraz polityk rachunkowości w zakresie tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom, jak również dokonaliśmy krytycznej analizy środowiska kontrolnego ze szczególnym uwzględnieniem kontroli automatycznych w systemach IT Banków.</p> <p>Procedury badania, przeprowadzone przy wsparciu naszych wewnętrznych specjalistów z zakresu ryzyka kredytowego oraz IT, obejmowały między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — krytyczną ocenę zaprojektowania i wdrożenia kluczowych kontroli wewnętrznych (w tym ogólnych kontroli systemów informatycznych) w procesie klasyfikacji ekspozycji kredytowych do koszyków oraz szacowania odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych (w tym monitorowanie wartości zabezpieczeń) jak również testowanie efektywności tych kontroli. Nasze procedury skupiały się w szczególności na kontrolach w zakresie terminowego monitorowania sytuacji kredytobiorców oraz kalkulacji odpisów; — krytyczną analizę metodyki szacowania parametrów ryzyka oraz odpisów z tytułu utraty wartości zarówno metodą indywidualną, jak i grupową pod kątem zgodności z wymogami MSSF 9, jak i najlepszą praktyką rynkową; — procedury analityczne w zakresie struktury i dynamiki zmian salda kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz parametrów ryzyka odzwierciedlających jakość portfela kredytowego, oraz poziomu odpisów z tytułu utraty wartości, w szczególności mające na celu identyfikację portfeli kredytów i pożyczek udzielonych klientom z niedoszacowanymi odpisami.

wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe, wiąże się z niepewnością i wymaga od Kierowników Banku Pekao SA i Alior Banku SA (dalej razem „Banki”) zastosowania istotnego osądu. Głównym obszarem ryzyka jest brak identyfikacji istniejących przesłanek utraty wartości oraz istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz dobór niewłaściwych danych do wyznaczenia parametrów modelu statystycznego, które mogą nie odzwierciedlać oczekiwanego poziomu strat kredytowych na dany dzień bilansowy. Ponadto występuje ryzyko błędów w procesie kalkulacji odpisów.

Kategorią należności kredytowych, dla których oszacowanie odpisów z tytułu utraty wartości wiązało się z występowaniem szczególnie istotnej niepewności szacunku są ekspozycje wobec podmiotów z sektora odnawialnych źródeł energii (farmy wiatrowe). Związane jest to m. in. z dużą zmiennością cen świadectw pochodzenia energii odnawialnej będących istotnym źródłem przychodów tych podmiotów.

Procedury specyficzne dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom ocenianych grupowo:

- z uwzględnieniem wyników walidacji przeprowadzonej przez Kierowników Banków, krytyczna ocena założeń oraz danych wejściowych wykorzystanych w estymacji modeli oczekiwanych strat kredytowych dla poszczególnych kluczowych parametrów ryzyka kredytowego, takich jak w szczególności logika transferu pomiędzy koszykami, prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD) czy strata wynikająca z niewykonania zobowiązania (LGD);
- rekalkulacja wybranych elementów parametrów ryzyka stosowanych w kalkulacji strat oczekiwanych metodami statystycznymi;
- ocena adekwatności odpisów na straty oczekiwane w horyzoncie 12 miesięcy poprzez odniesienie do strat kredytowych realizowanych na poszczególnych portfelach jednorodnych w przeszłości;
- analiza poprawności przypisania parametrów modeli oczekiwanych strat kredytowych do poszczególnych kredytów i pożyczek udzielonych klientom na podstawie charakterystyk portfeli jednorodnych, np. klasy ratingowej, statusu przeterminowania;
- niezależna rekalkulacja odpisów z tytułu utraty wartości wyliczonych metodami statystycznymi;
- analiza poprawności alokacji kredytów i pożyczek udzielonych klientom do koszyków z uwzględnieniem kryteriów jakościowych i ilościowych;
- ocena wpływu czynników makroekonomicznych na poszczególne parametry modelu oczekiwanych strat kredytowych oraz kalkulację oczekiwanych strat kredytowych.

Procedury specyficzne dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom ocenianych indywidualnie:

- dla istotnych należności analizowanych indywidualnie na podstawie wybranej próby – ocena poprawności identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek utraty wartości, a dla

aktywów z utratą wartości krytyczna ocena kluczowych założeń przyjętych przez Kierowników Banków oraz niezależne przeliczenie wartości odpisów;

- dla wybranych klientów z sektora odnawialnych źródeł energii, pogłębiona analiza indywidualnych ekspozycji, z uwzględnieniem sytuacji finansowej poszczególnych farm, w tym wsparcia finansowego ze strony inwestora, jak również krytyczna ocena racjonalności przyjętych przez Kierowników Banków założeń w kalkulacji odpisów.

Wpływ zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy

Wpływ zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy na kapitał własny Grupy Kapitałowej na dzień 1 stycznia 2018 r. wynosi 1.658 milionów złotych (wpływ negatywny), z czego 1.146 milionów złotych dotyczy wpływu na udziały niekontrolujące.

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 5.2.2 „MSSF 9 – Instrumenty finansowe” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania

Wdrożenie od 1 stycznia 2018 r. nowych zasad ujmowania, klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych zgodnie z MSSF 9 wymagało oszacowania wpływu wprowadzenia nowego standardu na bilans otwarcia na dzień 1 stycznia 2018 r. oraz odniesienia zmian na niepodzielony wynik finansowy.

Głównie zmiany w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych dotyczyły konieczności określenia modeli biznesowych przyjętych przez Kierownika Jednostki Dominującej do zarządzania daną grupą aktywów finansowych oraz przeprowadzenia testów charakterystyk przepływów pieniężnych w celu określenia czy wynikające z umowy przepływy pieniężne stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W zakresie utraty wartości instrumentów finansowych wdrożenie standardu wymagało zastosowania zaawansowanych modeli statystycznych w celu pomiaru istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz oszacowania oczekiwanych strat dla portfela kredytowego w horyzoncie całego życia ekspozycji.

Nasza reakcja

Poza procedurami dotyczącymi odpisów z tytułu utraty wartości oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe, opisanymi w poprzedniej kluczowej sprawie badania powyżej, nasze procedury dotyczące oceny poprawności wdrożenia nowego standardu, przeprowadzone przy wsparciu naszych własnych specjalistów z zakresu wycen instrumentów finansowych, obejmowały między innymi:

- ocenę stosowanych przez Kierowników Banków metodyk w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych pod kątem zgodności z wymogami MSSF 9, jak i praktyką rynkową;
- ocenę poprawności przypisania aktywów finansowych do modeli biznesowych, w tym analizę sprzedaży instrumentów finansowych dokonywanych w badanym okresie;
- niezależne sprawdzenie poprawności przeprowadzania testów charakterystyk przepływów pieniężnych na wybranej próbie umów kredytowych;
- dla instrumentów finansowych ujętych w wyniku konsolidacji Banków, ocenę poprawności, z punktu widzenia MSSF

Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ zastosowanie nowego standardu wymagało istotnych zmian w procesach biznesowych, systemach informatycznych i sprawozdawczych oraz pozyskania nowego zakresu danych wykorzystywanych na potrzeby wyceny aktywów finansowych. Spełnienie kryteriów klasyfikacji i wyceny oraz kalkulacja oczekiwanych strat kredytowych wymagało również od Kierownika Jednostki dominującej zastosowania istotnego osądu. Główny obszar ryzyka w zakresie wdrożenia nowego standardu dotyczył właściwego określenia modeli biznesowych dla aktywów finansowych Grupy Kapitałowej oraz interpretacji wyników testów charakterystyk przepływów pieniężnych, a także szacunku oczekiwanych strat kredytowych opisanych szerzej w Kluczowej sprawie badania „Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe” powyżej.

W przypadku Banków, datą początkowego ujęcia ich instrumentów finansowych na poziomie Grupy Kapitałowej jest data akwizycji tych jednostek. W związku z tym, na potrzeby kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych Kierownik Jednostki Dominującej dokonuje odrębnej alokacji instrumentów finansowych do koszyków według MSSF 9, w efekcie czego saldo odpisów z tytułu utraty wartości i rezerw na zobowiązania pozabilansowe oraz wynik z tytułu utraty wartości wykazywany przez Grupę Kapitałową nie są tożsame z wartościami wykazywanymi w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych Banków.

Dodatkowo, MSSF 9 zmieniając standard MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnienia*, skutkowało zwiększonym zakresem wymaganych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

9, zasad przyjętych przez Kierownika Jednostki Dominującej na potrzeby alokacji do koszyków, z uwzględnieniem struktury portfela kredytowego na datę akwizycji oraz późniejszych zmian jakości kredytowej. W szczególności w oparciu o dane źródłowe przeprowadziliśmy niezależne odtworzenie alokacji portfela kredytowego do koszyków na dzień 31 grudnia 2018 r. z zastosowaniem zasad przyjętych przez Grupę Kapitałową;

- ocenę kompletności i poprawności ujawnień, w tym dotyczących zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy oraz wymogów ilościowych i jakościowych, w szczególności w zakresie ryzyka kredytowego aktywów finansowych.

Sprawy sporne oraz postępowania przed organami nadzoru

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 50 „Sprawy sporne”, Nota 53.3 „Postępowanie KNF w przedmiocie nałożenia kary na Alior Bank” oraz Nota 43 „Inne rezerwy” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania

Jak opisano w Nocie 50.5 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, Alior Bank SA („Alior Bank”) jest stroną pozwaną w sprawie o ustalenie odpowiedzialności Alior Banku za szkodę spowodowaną nienależytym wykonywaniem obowiązków informacyjnych wobec klientów oraz nienależytym wykonywaniem umów o świadczenie usług przyjmowania i przekazywania zleceń nabycia lub zbycia certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zarządzanych poprzednio przez Fincrea TFI S.A., a obecnie Raiffeisen Bank International AG (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce („Certyfikaty FIZ”).

Ponadto, jak opisano w Nocie 53.3 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, wobec Alior Banku zostało wszczęte postępowanie w dniu 14 września 2018 r. przez Komisję Nadzoru Finansowego w przedmiocie nałożenia na Alior Bank kary pieniężnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie dystrybucji Certyfikatów FIZ. Na dzień sporządzenia sprawozdania z badania Komisja Nadzoru Finansowego nie zakończyła postępowania w przedmiocie nałożenia kary.

Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ ocena ryzyka wynikającego z wyżej opisanych kwestii wymaga od Kierownika Alior Banku i Jednostki Dominującej zastosowania znaczącego osądu oraz istotnych szacunków.

Nasza reakcja

Przeprowadzone procedury badania dotyczyły kluczowych założeń przyjętych przez Kierownika Alior Banku i Jednostki Dominującej przy ocenie ryzyka wypływu środków pieniężnych w związku z toczącymi się postępowaniami, jak również poprawności i kompletności ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Nasze procedury badania obejmowały między innymi:

- analizę protokołu po kontroli oraz zapoznanie się z korespondencją z organami nadzoru w zakresie wszczętego postępowania wobec Alior Banku;
- zapoznanie się z wynikami kontroli wewnętrznej procesu oferowania i sprzedaży Certyfikatów FIZ przeprowadzonej przez jednostki Alior Banku poprzez między innymi wgląd, na zasadzie próby, w dokumenty, w tym korespondencję z klientami Alior Banku; krytyczna ocena założeń Kierownika Alior Banku i Jednostki Dominującej wykonana na podstawie zaobserwowanych przez nas wyników kontroli wewnętrznej;
- zapoznanie się z analizami przygotowanymi przez Departament Prawny Alior Banku oraz opiniami zewnętrznych doradców prawnych w zakresie oceny ryzyka wynikającego z toczących się postępowań;
- analizę ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w zakresie spraw spornych i postępowań administracyjnych.

Utrata wartości wartości firmy

Wartość księgowa wartości firmy na dzień 31 grudnia 2018 r.: 3.871 milionów złotych i na dzień 31 grudnia 2017 r.: 3.830 milionów złotych.

Odniesienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego: Nota 26 „Wartość firmy” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kluczowa sprawa badania

Na dzień 31 grudnia 2018 r. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej wykazano wartość firmy w kwocie 3.871 milionów złotych. Poszczególne wartości firmy zostały przypisane przez Kierownika Jednostki Dominującej do ośrodków wypracowujących środki pieniężne („OWŚP”) i dla każdego OWŚP wykonany został test na utratę wartości.

Testy te polegały na porównaniu wartości bilansowej danego OWŚP z jego wartością odzyskiwalną, szacowaną w oparciu o wartość użytkową tj. bieżącą, szacunkową wartość przyszłych przepływów pieniężnych.

Oszacowanie wartości odzyskiwalnej jest procesem złożonym i wymaga od Kierownika Jednostki Dominującej wypracowania profesjonalnych osądów oraz wykorzystania skomplikowanych i subiektywnych założeń. Stosunkowo niewielkie zmiany w kluczowych założeniach mogą mieć istotny wpływ na wycenę wartości odzyskiwalnej. Kluczowymi założeniami w procesie szacowania wartości odzyskiwalnej są: wartości przyszłych przepływów pieniężnych, stopy wzrostu w okresie rezydualnym, stopy dyskonta w tym stopy wolnej od ryzyka, premii za ryzyko rynkowe, parametru beta.

Z powyższych względów zagadnienie utraty wartości wartości firmy zostało przez nas uznane za kluczową sprawę badania.

Nasza reakcja

Nasze procedury badania, przeprowadzone przy wsparciu ze strony naszych wewnętrznych specjalistów z zakresu wycen, obejmowały, między innymi:

- ocenę przeprowadzonej przez Kierownika Jednostki Dominującej identyfikacji przesłanek utraty wartości dla poszczególnych składników aktywów;
 - ocenę przeprowadzonej przez Kierownika Jednostki Dominującej identyfikacji OWŚP, w tym do których przypisana została wartość firmy i na poziomie których został przeprowadzony test na utratę wartości dla poszczególnych składników aktywów;
 - w odniesieniu do zastosowanych przez Kierownika Jednostki Dominującej modeli wyceny wartości użytkowej:
 - ocenę czy modele wykorzystywane przez Kierownika Jednostki Dominującej do szacowania wartości użytkowej poszczególnych OWŚP spełniają wymogi odpowiednich standardów sprawozdawczości finansowej;
 - analizę przedstawionych modeli kalkulacji wartości użytkowej poszczególnych OWŚP (pod kątem matematycznej poprawności oraz logicznej spójności)
 - ocenę racjonalności przyjętych stóp dyskontowych poprzez porównanie do funkcjonujących na rynków stóp wolnych od ryzyka, a także premii za ryzyko rynkowe i parametru beta dostosowanych do specyfiki działalności testowanego OWŚP;
 - ocenę prognozowanych wyników finansowych poszczególnych OWŚP poprzez odniesienie do historycznych wyników oraz jakości budżetowania w okresach poprzednich;
 - porównanie rezydualnych stóp wzrostu po okresie prognoz do średnich stóp wzrostu osiągniętych w odpowiednim sektorze gospodarki i w odpowiednim kraju, a także do osiągniętych historycznie stóp wzrostu, w tym również
-

Odpowiedzialność Kierownika i Rady Nadzorczej Jednostki dominującej za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Kierownik Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawiającego rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej oraz skonsolidowanych finansowych wyników działalności Grupy Kapitałowej zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską, przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz z obowiązującymi Grupę Kapitałową przepisami prawa i statutem Jednostki dominującej, a także za kontrolę wewnętrzną, którą Kierownik Jednostki dominującej uznaje za niezbędną, aby zapewnić sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Sporządzając skonsolidowane sprawozdanie finansowe Kierownik Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za ocenę zdolności Grupy Kapitałowej do kontynuowania działalności,

ujawnienie, jeżeli ma to zastosowanie, kwestii związanych z kontynuacją działalności oraz za przyjęcie założenia kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości, z wyjątkiem sytuacji kiedy Kierownik Jednostki dominującej albo zamierza dokonać likwidacji Grupy Kapitałowej, zaniechać prowadzenia działalności, albo gdy nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji lub zaniechania prowadzenia działalności.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), Kierownik oraz członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w tej ustawie. Członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są odpowiedzialni za nadzór nad procesem sprawozdawczości finansowej Grupy Kapitałowej.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Celem badania jest uzyskanie racjonalnej pewności czy skonsolidowane sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem oraz wydanie sprawozdania z badania zawierającego naszą opinię. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z KSB zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje ekonomiczne użytkowników podejmowane na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Grupy Kapitałowej ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Kierownika Jednostki dominującej obecnie lub w przyszłości.

Podczas badania zgodnego z KSB stosujemy zawodowy osąd i zachowujemy zawodowy sceptycyzm, a także:

- identyfikujemy i szacujemy ryzyka istotnego zniekształcenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem, projektujemy i przeprowadzamy procedury badania odpowiadające tym ryzykom i uzyskujemy dowody badania, które są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia wynikającego z oszustwa jest większe niż istotnego zniekształcenia wynikającego z błędu, ponieważ oszustwo może obejmować znowę, fałszerstwo, celowe pominięcie, wprowadzenie w błąd lub obejście systemu kontroli wewnętrznej;
- uzyskujemy zrozumienie kontroli wewnętrznej stosowanej dla badania w celu zaprojektowania procedur badania, które

są odpowiednie w danych okolicznościach, ale nie w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej Grupy Kapitałowej;

- oceniamy odpowiedniość zastosowanych zasad (polityki) rachunkowości oraz zasadność szacunków księgowych oraz powiązanych z nimi ujawnień dokonanych przez Kierownika Jednostki dominującej;
- wyciągamy wniosek na temat odpowiedniości zastosowania przez Kierownika Jednostki dominującej zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości oraz, na podstawie uzyskanych dowodów badania, oceniamy czy istnieje istotna niepewność związana ze zdarzeniami lub okolicznościami, które mogą poddawać w znaczącą wątpliwość zdolność Grupy Kapitałowej do kontynuacji działalności. Jeżeli dochodzimy do wniosku, że istnieje istotna niepewność, wymagane jest od nas zwrócenie uwagi w sprawozdaniu z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego na powiązane ujawnienia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym lub, jeżeli takie ujawnienia są nieodpowiednie, modyfikujemy naszą opinię. Nasze wnioski są oparte na dowodach badania uzyskanych do dnia sporządzenia sprawozdania z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Przyszłe zdarzenia lub warunki mogą spowodować, że Grupa Kapitałowa zaprzestanie kontynuacji działalności;
- oceniamy ogólną prezentację, strukturę i treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w tym ujawnienia, a także czy skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla stanowiące ich podstawę transakcje i zdarzenia w sposób zapewniający rzetelną prezentację;
- uzyskujemy wystarczające i odpowiednie dowody badania odnośnie informacji

finansowych jednostek lub działalności gospodarczych wewnątrz Grupy Kapitałowej w celu wyrażenia opinii na temat skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Jesteśmy odpowiedzialni za kierowanie, nadzór i przeprowadzenie badania Grupy Kapitałowej i pozostajemy wyłącznie odpowiedzialni za naszą opinię z badania.

Przekazujemy Komitetowi Audytu Jednostki dominującej informacje między innymi o planowanym zakresie i terminie przeprowadzenia badania oraz znaczących ustaleniach badania, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej, które zidentyfikujemy podczas badania.

Przekazujemy Komitetowi Audytu Jednostki dominującej oświadczenie, że przestrzegaliśmy stosownych wymogów etycznych dotyczących niezależności oraz informujemy o wszystkich powiązaniach i innych sprawach, które mogłyby być racjonalnie uznane za stanowiące zagrożenie dla naszej niezależności, a tam gdzie ma to zastosowanie, informujemy o zastosowanych zabezpieczeniach.

Spośród spraw przekazywanych Komitetowi Audytu Jednostki dominującej wskazaliśmy te sprawy, które były najbardziej znaczące podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy uznając je za kluczowe sprawy badania. Opisujemy te sprawy w naszym sprawozdaniu z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, chyba że przepisy prawa lub regulacje zabraniają ich publicznego ujawnienia lub gdy, w wyjątkowych okolicznościach, ustalimy, że sprawa nie powinna być komunikowana w naszym sprawozdaniu, ponieważ można byłoby racjonalnie oczekiwać, że negatywne konsekwencje wynikające z jej ujawnienia przeważałyby korzyści takiej informacji dla interesu publicznego.

Inne informacje, w tym sprawozdanie z działalności

Inne informacje

Na inne informacje składają się:

- sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2018 r. sporządzone łącznie ze sprawozdaniem z działalności Jednostki Dominującej („Sprawozdanie

z działalności”) wraz z oświadczeniem o stosowaniu ładu korporacyjnego, które jest wyodrębnioną częścią tego Sprawozdania z działalności;

- odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 55 ust. 2c ustawy o rachunkowości,

sporządzone łącznie z odrębnym sprawozdaniem z na temat informacji niefinansowych Jednostki Dominującej;

- pozostałe informacje opisane w paragrafie 71 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez

emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r. poz. 757) („rozporządzenie”) wymagane do zawarcia w skonsolidowanym raporcie rocznym

(razem „Inne informacje”).

Odpowiedzialność Kierownika i Rady Nadzorczej Jednostki dominującej

Kierownik Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za Inne informacje zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa.

Kierownik oraz członkowie Rady Nadzorczej Jednostki dominującej są zobowiązani do zapewnienia, aby Sprawozdanie z działalności

wraz z oświadczeniem o stosowaniu ładu korporacyjnego oraz sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 55 ust. 2c ustawy o rachunkowości, spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie obejmuje Innych informacji.

W związku z badaniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego naszym obowiązkiem jest zapoznanie się z Innymi informacjami, i czyniąc to, rozważenie czy nie są one istotnie niespójne ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, z naszą wiedzą uzyskaną w trakcie badania, lub w inny sposób wydają się być istotnie zniekształcone. Jeżeli na podstawie wykonanej pracy stwierdzimy istotne zniekształcenie w Innych informacjach, to jesteśmy zobowiązani poinformować o tym w naszym sprawozdaniu z badania.

Naszym obowiązkiem zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jest również wydanie opinii, czy Sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa

oraz czy jest zgodne z informacjami zawartymi w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jesteśmy zobowiązani do wydania opinii, czy Grupa Kapitałowa w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego zawarła informacje wymagane przepisami prawa lub regulaminami, a w odniesieniu do określonych informacji wskazanych w tych przepisach lub regulaminach stwierdzenie, czy są one zgodne z mającymi zastosowanie przepisami prawa i informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz do poinformowania, czy Grupa Kapitałowa sporządziła odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych.

Opinia o Sprawozdaniu z działalności

Na podstawie pracy wykonanej w trakcie badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, naszym zdaniem, Sprawozdanie z działalności, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa; oraz
- jest zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto oświadczamy, że w świetle wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdziliśmy w Sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Opinia o oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego

Naszym zdaniem, w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, które jest

wyodrębnioną częścią Sprawozdania z działalności, Grupa Kapitałowa zawarła

informacje określone w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5 rozporządzenia.

Ponadto naszym zdaniem informacje określone w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5 lit. c-f, h oraz lit. i rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu

Informacja na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach potwierdzamy, że Grupa Kapitałowa sporządziła odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 55 ust. 2c ustawy o rachunkowości.

korporacyjnego, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostały sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz
- są zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących odrębnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Informacja o przestrzeganiu regulacji ostrożnościowych

Kierownik Jednostki dominującej odpowiada za zapewnienie zgodności działania Grupy Kapitałowej z regulacjami ostrożnościowymi, w tym utworzenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości w wysokości zapewniającej pełne wywiązywanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji oraz posiadanie środków własnych w odpowiedniej wysokości oraz prawidłowe wyliczenie marginesu wypłacalności.

Naszym obowiązkiem jest poinformowanie w sprawozdaniu z badania, czy Grupa Kapitałowa przestrzega obowiązujących regulacji ostrożnościowych, określonych w odrębnych przepisach, w szczególności:

- czy Grupa Kapitałowa utworzyła na dzień 31 grudnia 2018 r. rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów rachunkowości, o których mowa w art. 277 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 381 z późniejszymi zmianami), w wysokości zapewniającej pełne wywiązywanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, oraz
- dla zakładów ubezpieczeń na życie, w rozumieniu ustawy z dnia 28 sierpnia

1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 870 z późniejszymi zmianami) („ustawa o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych”) czy zakład taki prawidłowo wyliczył margines wypłacalności i posiada środki własne, o których mowa w art. 106j ust. 3 pkt 3 tej ustawy, w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

Celem badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej nie było wyrażenie opinii na temat przestrzegania przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji ostrożnościowych, a zatem nie wyrażamy opinii na ten temat.

W oparciu o przeprowadzone badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, informujemy, że:

- nie zidentyfikowaliśmy przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2018 r. obowiązujących regulacji ostrożnościowych, określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie utworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości na dzień 31 grudnia 2018 r. w wysokości zapewniającej pełne wywiązywanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych

umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej,

- do dnia 31 grudnia 2018 r. żaden z zakładów ubezpieczeń na życie z siedzibą w Polsce wchodzących w skład Grupy Kapitałowej nie zawierał umów z pracowniczymi funduszami emerytalnymi o przyjmowanie składek, o których mowa w art. 2 ust. 4 ustawy o organizacji

i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, w ramach których przejęłyby obsługę wszelkich ryzyk biometrycznych lub gwarancji związanych z realizacją programu emerytalnego pracodawcy zagranicznego. Tym samym, Grupa Kapitałowa nie była zobowiązana do wyliczenia marginesu wypłacalności, a także do posiadania środków własnych, o których mowa w art. 106j ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Oświadczenie na temat świadczenia usług niebędących badaniem sprawozdania finansowego

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczylśmy zabronionych usług niebędących badaniem, o których mowa w art. 5 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia UE oraz art. 136 ustawy o biegłych rewidentach.

Usługi niebędące badaniem sprawozdań finansowych, które świadczylśmy na rzecz

Grupy Kapitałowej i jednostek przez nią kontrolowanych w badanym okresie zostały ujawnione w Nocie 53.1 „Wynagrodzenie firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdań finansowych” informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wybór firmy audytorskiej

Zostaliśmy wybrani po raz pierwszy do badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 18 lutego

2014 r. Całkowity nieprzerwany okres zlecenia badania wynosi 5 lat począwszy od roku obrotowego zakończonego dnia 31 grudnia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2018 r.

W imieniu firmy audytorskiej

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Nr na liście firm audytorskich: 3546

*Podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym*

Marcin Dymek

Kluczowy biegły rewident
Nr w rejestrze 9899
Komandytariusz, Pełnomocnik

*Podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym*

Stacy Ligas

Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.

Warszawa, 12 marca 2019 r.